

**A Kúria  
mint felülvizsgálati bíróság  
ítélete**

**Az ügy száma:** Pfv.III.20.311/2021/9.

**A tanács tagjai:** Dr. Döme Attila a tanács elnöke

Dr. Madarász Anna előadó bíró

Salamonné dr. Piltz Judit bíró

**A felperes:** Magyar Állam

**A felperes képviselője:**

Magyar Államkincstár

(1054 Budapest, Hold u. 4., )

**Az alperes:** alperes neve

**Az alperes képviselője:**

BITA-PETRIK Ügyvédi Iroda

ügyintéző: Dr. Bitá Judit ügyvéd

**A per tárgya:** járadék leszállítása

**A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:**

alperes

**A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:**

Fővárosi Törvényszék 48.Pf.635.236/2020/5.

**Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:**

Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság 2.P.23.796/2015/157.

**Rendelkező rész**

A Kúria jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 130.000 (százharmincezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg az államnak felhívásra 522.307 (ötszázhuszonkétezer-háromszázhét) forint le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

### **Indokolás**

#### **A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás**

[1] Az alperes 1990. április 19. napján a felperes jogelődjének biztosítottja által okozott közúti baleset következtében agykárosodást, többszörös csonttörést, személyiségváltozást szenvedett el, 67%-os munkaképesség-csökkenése következett be.

[2] A Pesti Központi Kerületi Bíróság perében a Fővárosi Bíróság mint másodfokú bíróság 1996. szeptember 19. napján meghozott jogerős ítéletével a felperest az alperes javára 1995. november 1. napjától kezdődően bruttó 276.391 forint/hó keresetpótló járadék megfizetésére kötelezte.

[3] A felperes az alperesnek 2014. április 1. napjától kezdődően 2014-ben 868.080 forint, 2015-ben 883.710 forint, 2016-ban 897.580 forint, 2017-ben 912.220 forint, 2018-ban 939.590 forint, 2019-ben 964.960 forint, 2020-ban 991.980 forint havi keresetpótló járadékot folyósított.

[4] A Magyar Államkincstár Nyugdíjfolyósító Igazgatóság V. Folyósító Osztálya 2014. április 1. napjától kezdődően az alperesnek 2014-ben 102.460 forint, 2015-ben 104.310 forint, 2016-ban 105.980 forint, 2017-ben 107.680 forint, 2018-ban 111.805 forint, 2019-ben 114.825 forint és 2020-ban 118.040 forint havi összegű saját jogú öregségi nyugellátást folyósított azzal, hogy 2017-ben 10.345 forint egyösszegű kiegészítést és 12.000 forint nyugdíjprémiumot, 2018-ban 18.000 forint nyugdíjprémiumot is teljesített.

#### **A kereseti kérelem és az alperes védekezése**

[5] Felperes 2014. szeptember 30. napján előterjesztett, majd többször módosított keresetében kérte az alperes részére folyósított járadék havi összegének leszállítását, mégpedig 2014. évre (2014. április 1. napjától) 432.042 forint, 2015. évre 439.813 forint, 2016. évre 446.849 forint, 2017. évre 453.994 forint, 2018. évre 471.348 forint, 2019. évre 484.073 forint, 2020. január 1. napjától a jövőre nézve is 497.627 forint összegre. Kérte továbbá a leszállítás eredményeként adódó 25.599.292 forint különbözet mint túlfizetés beszámítását az alperesnek a jövőre nézve folyósítandó keresetpótló járadékba annak 33%-a erejéig.

[6] Álláspontja szerint az alperes a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt 2002-ben betöltötte. 2014. április 1. napjától – természetes kórokú megbetegedéseire és életkorára is figyelemmel – az őt ért közlekedési baleset hiányában sem lett volna képes a balesetet megelőzően betöltött munkakörének ellátására, ami a részére folyósított keresetpótló járadék nyugdíjpótló járadékká történő átalakítását indokolja. 2014. április 1. és 2020. április 31.

napja között járadék jogcímén összesen 66.960.600 forintot folyósított. A perben kirendelt szakértő által erre az időszakra megállapított nyugdíj összesen 40.745.641 forint. Ezek különbözete 25.599.292 forint, amit beszámítani kívánt.

[7] Az alperes védekezésére előadta, hogy azt a munkakört (rendszer-szervező) kell figyelembe venni, amit az alperes a baleset idején betöltött, és irreleváns más munkakörre (vezető szaktanácsadó, pénzügyi elemző szaktanácsadó) vonatkozó adat beszerzése. A beszámítás lehetőségét a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 297. § (1) bekezdése biztosítja. Nem fogadta el, hogy az életfenntartás céljára adott és felhasznált juttatást az adott esetben ne lehetne visszakövetelni.

[8] Az alperes a kereset elutasítását kérte vitatva annak mind a jogalapját, mind az összegszerűségét. Álláspontja szerint a nyugdíjkorhatár elérése önmagában nem alapozza meg a nyugdíjpótló járadék bevezetését. Életkora és betegségei ellenére a baleset előtti munkakörét ugyanúgy el tudná látni, mintha a baleset nem következett volna be. Hivatkozott arra, hogy a nyugdíjpótló járadék megállapítása csak a jövőre nézve kérhető, visszamenőlegesen nem. A felperes jogerős ítélet alapján teljesíti a járadék összegét, ezért túlfizetésről nem lehet szó. A beszámítás iránti kérelem a régi Ptk. 297. § (1) bekezdésére figyelemmel nem lehet alapos, annak elutasítását kérte, mert a létfenntartás céljára adott és arra felhasznált juttatást visszakövetelni nem lehet (rég. Ptk. 362. §). Arra az esetre, ha a bíróság a felperes járadékfizetési kötelezettségét megszünteti, a nyugdíja összegét 932.883 forintban kérte megállapítani.

### **Az első- és másodfokú ítélet**

[9] Az elsőfokú bíróság a Pesti Központi Kerületi Bíróság elsőfokú, a Fővárosi Bíróság mint másodfokú bíróság jogerős ítéletével megállapította, a felperes által alperesnek fizetendő járadék összegét leszállította, és a felperest az alperes részére 2020. augusztus 1. napjától kezdődően véghatáridő nélkül havonta előre esedékesen 497.627 forint járadék megfizetésére kötelezte. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

[10] A megismételt eljárásban a lefolytatott bizonyítás eredményeként megállapította, hogy a felperes a balesetet megelőzően az Rt.-nél dolgozott rendszer-szervező munkakörben, ami nem minősült vezető beosztásnak.

[11] A Nemzeti Szakértői és Kutató Központ (a továbbiakban: NSZKK) kiegészített orvosszakértői véleménye szerint a II. típusú cukorbetegsége, Parkinson-kórja, a cukorbetegség szövődményeként kialakult környéki sokideg károsodása, a 2016. szeptember 21. napján végzett vizsgálatkor tapasztalt liberációs reflexek feltételezte agyi sorvadás együttes fennállta az alperesnek az eredeti munkaköre ellátásában akadályt jelentene abban az esetben is, ha a balesetet nem szenvedte volna el. Az orvosszakértő az eset összes körülményét mérlegelve, bár nem mindenre kiterjedő dokumentáció alapján dolgozott, de szakvéleménye általános orvosi tapasztalatain, tudományos összefüggéseken, objektív tényadatokon és nem szubjektív meglátásokon alapult. Egészségi állapota baleset hiányában sem tette volna lehetővé 2014. április 1. napjától a baleset előtti munkakörben való foglalkoztatását. A szakvélemény az alperes további betegségeként szívmegegyesedést, szívzörej és 2016-hoz képest pár éve kezdődő szürke hályogot is megállapított.

[12] Volt házastársa tanúként előadta, hogy az alperes balesetet megelőző munkaköre éjjel-nappali tevékenység volt, ami rendszeresen lényegesen túlnyúlt a rendes munkaidő keretein, ami nagy szellemi igénybevételt, mind pszichés, mind fizikai megterhelést jelentett. Ilyen jellegű munkakör ellátása az igazságügyi orvosszakértői véleményben foglaltakra figyelemmel nem lehetséges 74 éves korban. Az elsőfokú bíróság szerint az alperes a keresetben megjelölt időponttól életkorára, természetes kórokú megbetegedéseire, valamint a balesetet megelőzően betöltött fokozott megterheléssel járó munkakörére is figyelemmel a keresetben megjelölt időponttól megállapíthatóan nem volt olyan egészségi állapotban, ami a baleset bekövetkezése hiányában a továbbiakban is rendszeres keresőtevékenység végzését lehetővé tette volna.

[13] Az alperes 2014. április 1. napjától keresetpótló járadék helyett nyugdíjpótló járadékra lett volna jogosult, ami a baleset bekövetkezése nélkül elérhető nyugdíj és a részére saját jogú ellátásként folyósított nyugdíj összegének különbözete. A bíróságnak az alperessel azonos vagy hasonló végzettségű és munkakört betöltő személyek nyugdíjának összegét kellett megállapítania, és ennek alapján meghatározni a nyugdíjpótló járadék összegét, hogy milyen mértékre indokolt azt leszállítani.

[14] Az NSZKK kiegészített könyvszakértői véleménye szerint az alperes 2014. március 31-i nyugdíjazása esetére 534.502 forint, míg 2019. augusztus 31-i nyugdíjazása esetén 932.883 forint kezdő havi nyugdíjjal rendelkezett volna. E két összeget alapul véve, láncindexálás módszerét alkalmazva számította ki a szakértő a 2014-2019. közötti időintervallumban elérhető nyugdíj összegét. A szakvélemény értelmében baleset hiányában az addig folytatott keresőtevékenységet feltételezve 2014. április 1. napján történő nyugdíjazás esetén 2015-ben 544.123 forint, 2016-ban 552.829 forint, 2017-ben 561.674 forint, 2018-ban 583.153 forint, 2019-ben 598.898 forint lett volna az alperes havi nyugdíja. Ezekből az összegekből levonandó az alperesnek folyósított nyugdíjpótló járadék összege.

[15] A saját jogon folyósított nyugdíj mértéke 2020. évben a 2019-ig közölt adatok alapján a nyugellátások és egyes más ellátások 2020. január havi emeléséről szóló 300/2019. (XII. 11.) kormányrendelet 2. § (1) bekezdése szerint meghatározott módon számítandó ki, azaz a 2019. évben jutatott összegnek a jogszabály által meghatározott 2,8%-os indexálásával. Ekként a 2020. évi juttatás mértéke havonta 118.040 forint.

[16] Az elsőfokú bíróság szerint semmilyen tényadat nem támasztotta alá a 2019. szeptemberi feltételezett nyugdíjba vonulást, az orvosszakértői vélemény, tanúvallomás és az okirati bizonyítékok szerint az alperes 2014. március 30-i nyugdíjazása megalapozott, és ezt az időpontot vette alapul a nyugdíjpótló járadék kiszámítása során. Ugyancsak nem fogadta el, hogy a nyugdíjpótló járadék a vezetői munkakör figyelembevételével állapítandó meg. Utalt arra, hogy a járadékfizetés tárgyában meghozott ítélet nem tartalmazott olyan megállapítást, miszerint az alperest vezetői pozícióban foglalkoztatták volna, és ezt az alperes jelen perben sem bizonyította. Az sem volt igazolt, hogy baleset hiányában később mindenképpen vezetői pozícióban foglalkoztatták volna [régi Ptk. 357. § (4) bekezdés]. A járadék összegét a tényleges munkavégzés és nem a végzettség alapján kell megállapítani [régi Ptk. 357. § (1) bekezdés]. Az alperes hivatkozott még teniszoktatói jövedelmére, de nem bizonyította, hogy a baleset előtti időben ilyen tevékenységből igazolt jövedelemmel rendelkezett, ilyen jövedelmet az alapítéletben sem vettek figyelembe.

[17] Az általa a baleset hiányában megszerezhető nyugdíj és a részére ténylegesen folyósított nyugdíj különbözete alapján az alperes 2014. április 1-től kezdődően 2014-ben 432.042 forint, 2015-ben 439.813 forint, 2016-ban 446.849 forint, 2017-ben 453.994 forint, 2018-ban 471.348 forint, 2019-ben 484.073 forint, 2020-ban 497.627 forint havi összegre jogosult.

[18] A túlfizetés beszámítására irányuló felperesi kérelem tárgyában az elsőfokú bíróság alaposnak találta a régi Ptk. 362. §-ára történő hivatkozást. A PK 34. számú állásfoglalást nem alkalmazta, mert az az előzetesen végrehajthatónak nyilvánított első- és a másodfokú ítélet közötti időszak vonatkozásában rögzíti az elszámolást. A felperes nem tett tényelőadást arra, hogy a járadék jogcímen juttatott összeg mennyivel haladja meg a létfenntartás minimum összegét, az állított, visszakövetelhető különbözet sem volt megállapítható, miként az sem, hogy az alperes a kapott összeget pontosan melyik részében nem használta fel. Az elsőfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az alperes részére életfenntartás céljára jutatott összegeknek nem volt fel nem használt része.

[19] A régi Ptk. 362. §-ában írt feltételek együttes teljesülését az elsőfokú bíróság nem állapította meg, a fel nem használás, felhasználás vonatkozásában határozott tényállítás hiányában bizonyítást sem lehetett lefolytatni. Az alperesnek folyósított összeg semmilyen része nem követelhető vissza, így a túlfizetés beszámítására irányuló felperesi kérelmet elutasította, [rég Ptk. 280. § (3) bekezdés], de az ítélet meghozatalát követő időre leszállította az alperesnek fizetendő járadék mértékét.

[20] Az ítélettel szemben mindkét fél fellebbezett.

[21] A másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, és a felperes által az alperes részére folyósított, az elsőfokú ítéletben meghatározott járadék összegét a 2014. április 1. és 2020. július 31. napja közötti időszakra nézve is leszállította a következők szerint: 2014. április 1-től 2014. december 31-ig havi 432.042 forintra, 2015. évre havi 439.813 forintra, 2016. évre havi 446.849 forintra, 2017. évre havi 453.994 forintra, 2018. évre havi 471.348 forintra, 2019. évre havi 484.073 forintra, 2020. január 1-től 2020. július 31-ig havi 497.627 forintra. Feljogosította a felperest, hogy a járadék leszállításából eredő, a 2014. április 1. és 2020. július 31. napja közötti időszakra vonatkozó összesen 25.599.292 forint túlfizetést az alperes részére 2021. január 1-től folyósított járadék havi összegébe, annak 33%-a erejéig beszámítsa. Egyebekben az elsőfokú ítéletet a per fő tárgyát illetően helybenhagyta.

[22] Ítéletének indokolásában rögzítette, hogy az elsőfokú bíróság a per eldöntéséhez szükséges releváns tényeket helytállóan állapította meg. A felperes által az alperes részére folyósított járadék összegének leszállítására vonatkozó és a felperest az alperes javára 2020. augusztus 1-től havi 497.627 forint járadék fizetésére kötelező rendelkezéssel a másodfokú bíróság – indokaira is kiterjedően – teljes egészében egyetértett, ezért ítéletét e körben helybenhagyta [a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 253. § (2) és 254. § (3) bekezdés].

[23] Az alperes fellebbezésével összefüggésben rámutatott, hogy az ellenkérelme a járadék 2014. április 1-től történő leszállítására irányuló kereseti kérelem elutasítására irányult, majd utóbb arra hivatkozva, hogy 79 éves korának betöltésével, 2019. augusztus 31-én vonult volna nyugdíjba, ezért – figyelemmel a kiegészített szakértői véleményre – 932.883 forint/hó járadék megállapítását kérte. Az alperesi ellenkérelem tartalma tehát lényegében a járadék összegének 2019. szeptember 1-től a felperes által kért 484.073 forint helyett 932.883 forintra való leszállítására irányult, összhangban a fellebbezésével. Az alperesnek nem volt követelése a felperessel szemben, ezért nem kellett viszontkeresetet előterjesztenie, az ellenkérelem keretein belül kérhette a járadék keresethez képest magasabb összegre való leszállítását.

[24] Az elsőfokú bíróság a bizonyítékok régi Pp. 206. § (1) bekezdése szerinti okszerű mérlegelésével jutott arra a következtetésre, hogy az alperes a balesettől független, természetes kórokú megbetegedéseire tekintettel már 2014-től kezdődően nem lett volna képes eredeti, a balesetet közvetlenül megelőzően betöltött rendszerszervezői munkakörének ellátására. Az elsőfokú ítéletben írt természetes kórokú betegségek balesettel való összefüggése a szakvélemény szerint csaknem teljes bizonyossággal kizárható, ezek eredményeképpen pedig az alperes eredeti munkakörét már 2014-től kezdődően nem tudná ellátni. Az alperes alaptalanul hivatkozott arra, hogy az orvosszakértő megállapításait kizárólag általános tapasztalataira, és nem az adott eset egyedi körülményeire alapította, mert a szakvéleményét az alperes személyes vizsgálata és az orvosi dokumentáció alapulvételével készítette el.

[25] Azt az elsőfokú bíróság is megállapította, hogy 2014. április 1. napjától az alperes keresetpótló járadék helyett nyugdíjpótló járadékra lett volna jogosult, ami az alperes által a baleset bekövetkezése nélkül elérhető nyugdíj és a részére saját jogú ellátásként folyósított nyugdíj összegének a különbözete. A másodfokú bíróság nem értett egyet az elsőfokú bíróságnak a beszámítással kapcsolatos álláspontjával, e körben a felperes fellebbezését alaposnak ítélte. A PK 34. számú állásfoglalás a túlfizetés tipikus eseteként fogalmazza meg, ha az elsőfokú bíróság által megállapított és előzetesen végrehajthatóvá nyilvánított járadékot a másodfokú bíróság leszállítja. De túlfizetés valósulhat meg akkor is, ha a bíróság ítéletével a járadékot az ítélethozatal megelőző valamely időponttól kezdődően leszállítja, a kötelezett pedig az ítélethozatal időpontjáig, vagyis a per tartama alatt szükségképpen a korábbi, magasabb összeget folyósítja.

[26] Az állásfoglalásban foglaltak a jelen peres eljárásra is iránymutatóak, a túlfizetés összege beszámítható a járadék jövőben esedékes részleteibe. A felperes keresetét 2014. szeptember 30. napján terjesztette elő, és a régi Pp. 230. § (3) bekezdése értelmében a kereset előterjesztését megelőző 6. hónaptól, vagyis 2014. április 1-től kérte a járadék leszállítását. Amennyiben a járadék leszállítására az elsőfokú bíróság által megfogalmazottak alapján csupán a jövőre nézve lenne lehetőség, így a beszámítás eleve kizárt lenne, a régi Pp. hivatkozott rendelkezése kiüresedne, illetve a leszállítás időpontja kizárólag attól válna függővé, mikor hoz a bíróság ítéletet, ami méltánytalan lenne a kötelezettel szemben.

[27] A felperes végleges keresetében a nyugdíjpótló járadék összegét az NSZKK kiegészített szakvéleménye szerint határozta meg, az alperes által elérhető nyugdíjak összegéből levonta a részére ténylegesen folyósított összegeket. A szakértői vélemény számadatainak helyességét az alperes sem vonta kétsége. A felperes végleges keresetében helyes alapokon határozta meg 2014. április 1. napjától kezdődően azokat az összegeket, amelyekre a folyósított járadékot le kell szállítani.

[28] A másodfokú bíróság az alperes részére folyósított járadék összegét a 2014. április 1. és 2020. július 31. napja közötti időszakra nézve a végleges keresetben meghatározott összegekre szállította le. Helyt adva a felperes igényének, feljogosította őt a járadék leszállításából eredő, a jelzett időszakra számított összesen 25.599.292 forint túlfizetésnek az alperes részére 2021. január 1-től folyósított járadék havi összegébe részletekben, a havi összeg 33%-a erejéig történő beszámítására.

## **A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**

[29] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítéletnek az elsőfokú ítéletre is kiterjedő hatályon kívül helyezését és a jogszabályoknak megfelelő új határozatként az elsőfokú ítéletben megállapított járadék összegének 2020. augusztus 1. napjától kezdődően havi 932.883 forintba történő felemelését, az elsőfokú ítéletnek a felperes általi beszámításra, a meghaladó kereset elutasítására és a felperest a javára perköltség fizetésére kötelező rendelkezése helybenhagyását, a felperes másodfokú perköltségben marasztalását, az állam által előlegezett perköltség megfizetésére való kötelezése mellőzését kérte.

[30] Előadta, hogy a másodfokú bíróság a régi Pp. 253. § (2) bekezdésével ellentétesen hagyta helyben a járadék leszállításának kezdő időpontjára vonatkozóan a régi Pp. 164. § (1) és 206. § (1) bekezdését sértő elsőfokú ítéleti rendelkezést.

[31] Az elsőfokú bíróság tévesen értékelte az orvosszakértői véleményt. Az orvosszakértő az alapszakvéleményében nem válaszolt arra a kérdésre, hogy a balesettől független egyéb megbetegedéseire tekintettel olyan egészségi állapotban van-e, ami lehetővé teszi szellemi szabadfoglalkozásuként rendszeres kereső tevékenység folytatását. Az alapszakvélemény értelmében nem bizonyított az a felperesi állítás, miszerint a balesettől független egyéb, tehát természetes kórokú megbetegedései miatt nem lenne képes a baleset előtti munkaköre vagy általában szellemi szabadfoglalkozásuként rendszeres kereső tevékenység ellátására. A kiegészítő szakvélemény az újabb személyes vizsgálata vagy bármilyen újabb orvosi vizsgálat vagy dokumentáció beszerzése nélkül készült.

[32] Az a megállapítás, hogy az agyi működések az életkor előrehaladtával agysérülés elszenvedése nélkül is minden erőfeszítés ellenére hanyatlanak, általános jellegű, konkrét kérdésre adott válaszként kifejezetten szakmaiatlan. Kifogásolta, hogy az agyi működések hanyatlása mellett a szakértő szempontnak tekintette azt a felperesi állítást, hogy nagy szellemi igénybevételt jelentő, pszichésen megterhelő, fizikailag is megerőltető, a rendszeres munkaidő keretein is túlnyúló igénybevétellel járó munkakörrel volt szó, mert az csak feltételezés, hogy mindvégig azonos munkakörben dolgozott volna, és kora előrehaladtával nem teremtett volna kedvezőbb munkafeltételeket.

[33] A szakértő az alapszakvéleményben egyáltalán nem adott választ arra, hogy meddig dolgozhatott volna, a kiegészítő szakvéleményben pedig újabb adat hiányában az általános orvosszakértői tapasztalataira és kizárólag a kora miatt nyilvánította – ráadásul 2014-től – munkavégzésre alkalmatlannak.

[34] A felperest terhelte annak bizonyítása, hogy a járadék leszállítása indokolt, mert 2014. április 1-je után a balesettől függetlenül nem lett volna képes dolgozni. Az orvosszakértői vélemény e ténynek nemcsak a bizonyítására, de még a valószínűsítésre sem alkalmas. Az elsőfokú bíróság tehát megalapozatlanul fogadta el az orvosszakértői véleményt az ítélezése alapjául.

[35] Az életkorán és a munkakörével járó megterhelésen kívül az elsőfokú bíróság a természetes kórokú megbetegedésére is hivatkozott, amit alaptalannak tartott. A szakvélemény szerint nincs olyan természetes kórokú betegsége, ami a munkavégzését ellehetetlenítené. Az ezzel ellentétes megállapítást mind az első-, mind a másodfokú bíróság megalapozatlanul tette. Nincs ok az orvosszakértői vélemény alapján annak megállapítására, hogy 2014-től – a balesettől függetlenül, tehát kizárólag a természetes kórokú betegségei miatt – nem lett volna képes a korábbi munkája végzésére, ezért nincs alap a járadék e címen történő leszállítására sem, legalábbis az ítéletek szerinti mértékben. Ezért 2020. augusztus 1-jétől havi 932.883 forint járadék megállapítását kérte.

[36] A másodfokú bíróság helytelenül alkalmazta a régi Ptk. 297. § (1) bekezdését és a 362. §-át, indokolatlanul hivatkozott a PK 34. számú állásfoglalásra. A régi Pp. 253. § (2) bekezdésével ellentétes az elsőfokú ítélet megváltoztatása és a felperes beszámítási

kérelmének teljesítése. Az alperes szerint nem arról van szó, hogy az adott perben megítélt, de utóbb a jogerős ítéletben csökkentett összegben megállapított járadék összevetésével adódik a többlet (túlfizetés), hanem arról, hogy egy korábbi, jogerős ítéleten alapuló járadék teljesítése során keletkezik (keletkezhet) többlet az újabb perben hozott jogerős döntés következményeként. A másodfokú bíróság a nem vitathatóan életfenntartás céljára nyújtott járadékot jelentős mértékben leszállította, mégpedig hat évre visszamenőleg, és a beszámítási kérelem elfogadásával a régi Ptk. 362. §-ában szereplő jogelvvel ellentétesen a különbözetet visszajuttatja a felperesnek.

[37] A beszámítás a teljesítés egyik formája. A kötelezetti oldalon is kell lennie egy követelésnek, mint ahogy a felperes oldalán is van követelés, a szerinte fennálló többlet követelése. Nem a szűken értelmezett túlfizetésről van szó (ezt a fogalmat jogszabály nem is definiálja). A felperes mint kötelezett előterjesztett egy követelést, azt, hogy a járadék leszállítása kapcsán visszakapja a már kifizetett összeg egy részét. Ez a már kifizetett járadék olyan része, aminek visszakövetelésére – ahogy azt az elsőfokú bíróság is kifejtette – a régi Ptk. 362. §-ára tekintettel nincs lehetőség. Az állásfoglalás alkalmazása azért is vitatható, mert ellentmondásos a túlfizetés fogalmának használatakor. Az alperes szerint nem alkalmazható a régi Ptk. 297. § (1) bekezdése a másodfokú bíróság szerinti módon, mert a baleseti járadékköveteléssel szembeni beszámítás kizártsága alóli kivételként szereplő túlfizetés a jelen ügyben nem áll fenn.

[38] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

[39] Előadta, hogy az adott esetben a kártérítés alapelvei szerint nem általánosságban keresőtevékenység folytatásának volt jelentősége, hanem az alperes által a baleset idején betöltött munkakörnek. Ez a rendszerszervező tevékenység volt az alperes házastársa által részletezett munkarend szerint, amit az alperes a fellebbezésében sem vitatott. A szakértő az alapszakvéleményében felmérte az alperes egészségi állapotát, meghatározta a baleseti eredetű és természetes okú megbetegedéseit. Az alapszakértői vélemény nem adott választ minden, a bíróság és a felperes által feltett kérdésre, ezt a szakértő a kiegészítő szakvéleményben tette meg a rendelkezésre álló orvosi iratok, saját vizsgálati és általános orvosszakértői tapasztalata alapján. Eszerint az agyi működések az életkor előrehaladtával baleset nélkül is hanyatlanak. Alperes a nagy szellemi igénybevételt jelentő, pszichésen megterhelő, fizikailag is megerőltető rendszeres munkakörét nem tudná ellátni, és ez nem hozható összefüggésbe a 27 évvel korábban elszenvedett balesettel. Az alapszakvéleményben minden vizsgálat megtörtént, a kiegészítésnél újabb vizsgálatra, adatokra a válaszadáshoz nem volt szükség.

[40] A szakértő nem változtatta meg az álláspontját, hanem válaszolt a per fő kérdésére, amire az alapszakvéleményben nem nyilatkozott. A szakértő szerint a természetes kórokú megbetegedések és az életkor együttesen eredményezik, hogy az alperes az eredeti munkakörét már nem tudná ellátni. A szakértő az ügy összes körülménye, a betegségek együttes mérlegelése alapján alakította ki az álláspontját.

[41] A felperes hivatkozott arra, hogy napjainkban 1990-hez képest jelentősen megváltozott munkaerőpiaci helyzet mellett nehezen feltételezhető, hogy az akár 74, akár 79 éves alperest rendszerszervezői munkakörben alkalmaznák.

[42] A kártérítési jog általános szabálya, hogy a baleset idején fennálló helyzet irányadó. A régi Ptk. 357. § (3) bekezdése kizárja a jövőben nem teljes bizonyossággal bekövetkező változás figyelembevételét, tehát a szakértői vélemény ilyen alapon nem vitatható.

[43] A per tárgya az volt, hogy a baleset idején betöltött munkakört el tudná-e látni az alperes. E tárgyban pedig a szakértő kifejtette az álláspontját, és a bíróságok az adott válaszból indultak ki. Az alperes természetes megbetegedéseiből, életkorából, a korábban betöltött munkakör jellegéből eredően azt nem lenne képes ellátni, és ezt az állítást a szakértői vélemény alátámasztotta.

[44] A PK 34. számú állásfoglalás szerint a túlfizetett járadék visszakövetelése önálló érvényesítésének akadálya nem zárja ki a jogalap nélkülivé vált fizetés beszámítás útján való érvényesíthetőségét. A régi Ptk. 362. §-ában megállapított korlátozás az életfenntartás céljára adott és arra felhasznált juttatásnak beszámítási kifogás útján való érvényesítését nem zárja ki. Azt, hogy felperes a Ptk. (helyesen régi Pp.) 230. § (3) bekezdésének alkalmazásából a jelen perben születendő ítéleti rendelkezéshez képest egy korábbi ítéleti rendelkezés szerinti járadékösszeg folyósításából eredő túlfizetést beszámítással kíván elszámolni a teljesítés módjaként, semmilyen jogszabályi rendelkezés nem zárja ki.

[45] Ha és amennyiben mégis helye volna a régi Ptk. 362. §-a vizsgálatának, úgy az alperesnek kellett volna állítását bizonyítania, miszerint a nyugdíjával együtt 1.100.000 forint havi jövedelmét felhasználta, mégpedig az életfenntartása céljára.

[46] Megalapozatlannak tartotta 2020. augusztus 1. napjától (az elsőfokú ítélet meghozatalától) a járadék felemelése iránti kérelmet, mert ez az összeg a nyugdíj 2019. augusztus 31-i időpontra vetített kiszámításából eredően a szakértő által meghatározott összeg. Ennek megállapítására az elsőfokú bíróság hívta fel a szakértőt, de a dátumnak nincs alapja, nem köthető semmilyen életeseményhez vagy az orvosszakértői véleményből következtethető időponthoz.

[47] Az alperes a per folyamán többször hivatkozott létfenntartása, életfenntartása veszélyeztetésére a járadék leszállítása folytán, de a felülvizsgálati kérelemben adta elő először, hogy a balesetből kifolyólag gyógyszereket szed, kiegészítő szolgáltatásokat vesz igénybe. Ez azonban ellentétes a peranyaggal, ahol gyógyszerek szedése egyáltalán nem jelent meg, illetve a sporton (futáson) kívül más egészségfenntartó szolgáltatásokat sem jelzett.

### **A Kúria döntése és jogi indokai**

[48] A régi Pp. 272. § (2) bekezdése előírja, hogy a felülvizsgálati kérelemben elő kell adni – a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése mellett –, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja. A felülvizsgálat rendkívüli perorvoslati jellegéből következik, hogy a Kúria kizárólag a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél által megjelölt, tartalmában is kifejtett anyagi és eljárásjogi jogszabálysértéseket vizsgálhatja. A felülbírálat tartalmi és perjogi kereteit a felülvizsgálati kérelem határozza meg [rég Pp. 275. § (2) bekezdés, 1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3., 4.].

[49] A szakértő alap- és kiegészítő szakvéleményét a maga komplexitásában kell figyelembe venni, ezáltal nincs jelentősége annak, hogy az alapszakértői vélemény nem, csak a kiegészítéssel együtt adott választ a kirendelésben szereplő valamennyi kérdésre. A kiegészítéshez a szükséges adatok rendelkezésre álltak, ezért közömbös, hogy a szakértő újabb személyes vizsgálatot nem végzett, további orvosi dokumentációt nem szerzett be.

[50] A régi Ptk. 357. § (1) bekezdése értelmében a balesetet szenvedett személy keresetvesztését (jövedelemkiesését) általában a balesetet megelőző egy évben elért

rendszeres kereset (jövedelem) havi átlaga alapján kell meghatározni. Ha az említett idő alatt a keresetben (jövedelemben) tartós jellegű változás állott be, csak a változás utáni kereset (jövedelem) átlagát lehet figyelembe venni. Ebből következik, hogy az alperest csak annak a munkaviszonynak és annak a munkakörnek az alapulvételével illeti meg a járadék, amit a baleset előtt betöltött. Értékelésen kívül kell hagyni, mert csak feltételezés, hogy az alperes az utolsó munkahelyén vezetői beosztásba kerülhetett volna. Ez arra is tekintettel irreleváns, mert a könyvszakértői vélemény az átlagjövedelem megállapításakor a vezetői munkakörben elért jövedelmet is a számítás alapjává tette.

[51] A szakértői véleményekkel kapcsolatos felülvizsgálati kérelem elemek tekintetében a Kúria rámutat, hogy az alperes a régi Pp. szakértői bizonyításra vonatkozó rendelkezései [itt elsődlegesen a 182. § (3) bekezdése] megsértésére nem hivatkozott, a megsértett jogszabályi rendelkezés pedig a felülvizsgálati kérelem kötelező eleme [rég Pp. 272. § (2) bekezdés].

[52] Az orvosszakértői vélemény szerint az alperesnek a balesettől független romló egészségi állapota 2014. évtől már nem tette lehetővé a baleset előtti munkaköre ellátását, ezért ezt a jogerős ítélet indokoltan fogadta el, helyezkedett arra az álláspontra, hogy az alperes a keresetben foglaltak szerint 2014. április 1. napjától nem keresetpótló járadékra, hanem nyugdíjpótló járadékra jogosult.

[53] Ha a másodfokú bíróság a tényállást a bizonyítási eljárás során megállapított bizonyítékok egybevetése alapján, azokat a maguk összességében értékelve és meggyőződése szerint bírálta el, e tényállás a felülvizsgálati eljárás során is irányadó. Az attól való eltérésnek csak akkor van helye, ha a bíróság által megállapított tényállás iratellenes vagy nyilván okszerűtlen, illetve logikai ellentmondást tartalmaz. A bizonyítékok okszerű mérlegelését támadó felülvizsgálati kérelem megalapozatlan [rég Pp. 206. § (1) bekezdés], (BH1995. 134., Mfv.II.10.391/1994.). A jogerős ítélet nem sértette a régi Pp. 164. § (1) bekezdésének a bizonyítási teherre és a 206. § (1) bekezdésének a bizonyítékok mérlegelésére vonatkozó előírását.

[54] Az alperes egyebekben a könyvszakértő által meghatározott, az elérhető kereset alapján számított nyugdíj összege és ebből kiindulva a nyugdíjpótló járadék összegszerű megállapítását a felülvizsgálati kérelmében nem tette vitássá, így azzal a Kúria nem is foglalkozhatott.

[55] A felülvizsgálati kérelem mindezen felül a 2014. április 1. napjától a felperes által folyósított keresetpótló járadék és a jogerős ítélet által meghatározott nyugdíjpótló járadék összege közötti különbözet beszámítás útján történő érvényesítését/érvényesíthetőségét sérelmezte, illetve annak kezdő időpontja megállapítását. A jogerős ítéletben utóbbi meghatározása a kereset szerint történt, annak előterjesztését megelőző hat hónapra visszamenőlegesen, amire a régi Pp. 230. § (3) bekezdése ad lehetőséget. E körben jogszabálysértés nem történt.

[56] A régi Ptk. 362. §-a szerinti „ha jogszabály másként nem rendelkezik” kitételbe tartozik, mert jogszabály rendelkezik erről, a beszámítás 297. § (1) bekezdésében szabályozott esete. Járadékköveteléssel szemben a túlfizetés beszámítható. Azáltal, hogy a perben megállapítást nyert, hogy az alperest már nem kereset-, hanem életkora folytán nyugdíjpótló járadék illeti meg, aminek összege a jogszabály szerinti számítási mód miatt alacsonyabb mint a keresetpótló járadék, a felperes túlfizetésbe került. E túlfizetés beszámítása jogszerű volt. Nem mond ennek ellent az a körülmény, hogy a PK 34. számú állásfoglalás az első- és másodfokú ítélet tartalmából következő túlfizetés kérdésével foglalkozik elsődlegesen. Az állásfoglalás szerint a túlfizetés rendszerinti esete, amikor a fellebbezési bíróság az elsőfokú marasztalást leszállítja. A rendszerinti kifejezésből következik, hogy lehetnek a túlfizetésnek egyéb esetei, mint például a perbeli. A felperes 2014. április 1. napjával kérte a járadék leszállítását. Maga az elsőfokú bíróság is azt a

megállapítást tette, hogy az alperes 2014. március 30-i nyugdíjazása megalapozott, mégis a régi Ptk. 280. § (3) bekezdésének téves alkalmazásával az ítélete meghozatalától számított időponttal szállította le a járadék összegét. Ebből pedig – figyelemmel a másodfokú bíróság jogerős ítéletbe foglalt álláspontjára – jelentős összegű túlfizetés adódott, aminek beszámítását a régi Ptk. 297. § (1) bekezdése biztosítja.

[57] A jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben írt okból nem volt jogszabálysértő, ezért azt a Kúria a régi Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

### **A döntés elvi tartalma**

[58] Járadék leszállítása iránti kereset esetén a már folyósított és a leszállított összegű járadék különbözeteként adódó túlfizetés beszámításának nem képezi akadályát a régi Ptk. 280. § (3) bekezdése. A régi Pp. 230. § (3) bekezdésének megfelelően előterjesztett kereset alapján az ítélet meghozataláig terjedő időre számított különbözet a régi Ptk. 297. § (1) bekezdése alapján beszámítható.

### **Záró rész**

[59] A perköltségről szóló rendelkezés a régi Pp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó 78. § (1) bekezdésén, a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (5) bekezdésén, az eljárási illeték tekintetében az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 74. § (3) bekezdésén, a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) és 15. § (1) bekezdésén alapult.

[60] Az ítélet ellen a régi Pp. 271. § (1) bekezdés *e)* pontja alapján nincs helye felülvizsgálatnak.

Budapest, 2021. szeptember 7.

Dr. Döme Attila s.k. a tanács elnöke Dr. Madarász Anna s.k. előadó bíró Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró

A kiadmány hitelélül:

tisztviselő